

Nordre Follo
kommune

Informasjon om rett til grunnskoleopplæring for voksne

Nordre Follo kvalifiseringscenter

PPT – Nordre Follo kommune

Hilde Lervik og Pål Lekven

Rett til grunnskoleopplæring

Retten er regulert etter Opplæringsloven

§ 4A-1:

Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter [§ 3-1](#). Retten til opplæring omfattar til vanleg dei faga ein treng for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for vaksne. Opplæringa skal tilpassast behovet til den enkelte.

Voksnes rett til grunnskoleopplæring

Vilkår for § 4A-1

- a) Være over opplæringspliktig alder
- b) Ikke ha rett til videregående opplæring
- c) Ha lovlig opphold i Norge
- d) Trengte grunnskoleopplæring

Alle vilkårene må være oppfylt.

Søkerens egen vurdering av opplæringsbehovet kan ikke være avgjørende for om vedkommende har krav på opplæring.

Ikke ha rett til videregående opplæring

Det andre vilkåret for å ha rett til grunnskoleopplæring er at søkeren ikke har rett til videregående opplæring etter oppl. § 3-1, såkalt **ungdomsrett**.

- Ungdomsretten gir deg rett til tre års videregående opplæring (eller flere år hvis opplæringstiden som er fastsatt i læreplanen er lengre).

Ungdomsretten gir deg i noen tilfeller rett til ekstra opplæringstid (ved spesialundervisning, omvalg, eller av andre tungtveiende grunner).

- Spesialundervisning: Kan få inntil to ekstra opplæringsår dersom du har rett til
 - a) Har behov for ekstra opplæringstid ut fra målene som er satt
 - b) Opplæring i og på tegnspråk eller punktskriftopplæring
 - c) Særskilt språkopplæring

Ikke ha rett til videregående opplæring

Søkeren som ikke har ungdomsrett kan, dersom de øvrige vilkårene er oppfylte, ha rett til grunnskoleopplæring etter oppl. § 4-1 fordi de

- a) Har rett til videregående opplæring som voksne etter oppl. § 4A-3. Personer over 25 år har ikke lenger ungdomsrett.
- b) Har brukt opp ungdomsretten etter oppl. § 3-1. Personer under 25 år som har fullført videregående opplæring, har ikke lenger rett til videregående opplæring. En søker som er under 25 år, kan ha rett til grunnskoleopplæring dersom det etter en konkret vurdering viser seg at søkeren trenger grunnskoleopplæring.
- c) Ikke oppfyller vilkårene for inntak til videregående opplæring

Rett til spesialundervisning

- Voksne som søker spesialundervisning må innfri alle vilkårene etter § 4A-1 før vurdering etter § 4A-2
- Lovparagrafer: § 4A-2
 - *Første ledd:* Voksne som ikkje har eller som ikkje kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbodet for voksne, har rett til spesialundervisning.
 - *Andre ledd:* Voksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik, har rett til slik opplæring.
- Retten gjelder voksne som har behov for å tilegne seg ferdigheter og kunnskaper for å kunne fungere tilfredsstillende i samfunnet, herunder dagliglivet

Rett til spesialundervisning § 4 A-2, annet ledd

- Hensikten med retten er at voksne som har behov for å tilegne seg ferdigheter og kunnskap for å kunne fungere tilfredsstillende i samfunnet, herunder dagliglivet vil antas å ha behov for opplæring i grunnleggende ferdigheter.
- Tre vilkår må oppfylles:
 - a) Behovet må være knyttet til grunnleggende ferdigheter.
 - b) Det må være opplæring for vedlikehold eller utvikling av de grunnleggende ferdighetene.
 - c) Den voksne må ha et særlig behov.

Utdyping av vilkår for § 4A-2 annet ledd

Vilkår a) og b)

- Hensikten er opplæring med et pedagogisk siktemål, ikke behandling, aktivisering, rehabilitering, opptrening, tilsyn eller annet. Den voksne vil eventuelt kunne ha rett etter et annet lovverk, f. eks etter helse- og omsorgsloven.
- Det er viktig å vurdere nøye om det den voksne trenger er grunnskoleopplæring for å utvikle eller holde vedlike grunnleggende ferdigheter eller ikke.

Utdyping av vilkår for § 4A-2 annet ledd

Vilkår c) - det må foreligge et særlig behov

- Særlig behov må vurderes skjønnsmessig og konkret ut fra den voksnes individuelle behov for opplæring i grunnleggende ferdigheter.
- Dette vurderes ut fra hensikten med spesialundervisning: at den enkelte kan få opplæring slik at han/hun mestrer samfunnet og hverdagslivet.
- Det er ikke krav om diagnose. Behovet skal vurderes konkret og en diagnose vil ikke i seg selv utløse en rett.
- Vurderingen av om den voksne har et særlig behov må også innebære en vurdering av et mulig utbytte av opplæringen i de grunnleggende ferdigheter.

Rett til spesialundervisning § 4 A-2, tredje ledd

Det går frem av oppl. § 4A-2 tredje ledd at følgende regler i oppl. Kapittel 5 også gjelder spesialundervisning for voksne på grunnskolens område:

- § 5-1 andre ledd første og andre punktum: opplæringstilbudet skal legge vekt på utviklingsutsiktene til eleven og være slik at den voksne får et forsvarlig utbytte av opplæringen
- § 5-3: krav om sakkyndig vurdering
- § 5-4: krav om samarbeid med den voksne
- § 5-5: krav om IOP og årlig rapport
- § 5-6: krav om PP-tjeneste som jobber både individrettet og systemrettet

Opplæringens innhold

- Forsvarlig utbytte og legge vekt på utviklingsmuligheter.
- Individuell vurdering. Det skal ses på forholdene til den voksne og hva han/hun har mulighet til å oppnå.
- Likeverdighetsprinsippet: Tilbudet anses som likeverdig når den voksne har omtrent samme muligheter for å nå de målene som er realistiske for han/hun som andre voksne som får oppfylt sine rettigheter etter Oppl. § 4A-2 annet ledd.
- Omfang og innhold i rettighetene krever at man vurderer forholdene til den enkelte, de tidligere opplæringstilbudene og liknende, ut fra skjønn.

Opplæringens omfang

- Opplæringen skal være av et slikt omfang og ha et innhold som gjør at den voksne får en sjanse til å nå de målene som er realistiske å sette for han/henne.
- Kommunen skal se den voksnes behov for støtte og opplæring i et helhetsperspektiv.
- Det understrekes at tilbudet ikke skal være et heltidstilbud, og at kommunen kan til en viss grad ta økonomiske hensyn ved utformingen av tilbudet.

Lengden på opplæringen

- Vanskelig for kommunen å avgjøre når den voksne har fått oppfylt retten sin til opplæring. Det beror på en skjønnsmessig vurdering.
- Men direktoratet understreker at det må trekkes en grense for når den voksne ikke lenger har rett til mer opplæring i grunnleggende ferdigheter
- Livslangt tilbud er ikke en normalordning og det er aktuelt i svært få tilfeller.
- Det må vurderes om den voksne har tilstrekkelige grunnleggende ferdigheter til å mestre hverdagslivet på de områdene som faller inn under grunnleggende ferdigheter.

Vurdering av videre rett til spesialundervisning:

PPT spiller en sentral rolle, og det gjennomføres sakkyndige vurderinger med jevne mellomrom.

Vilkår for rett må vurderes og det må vurderes om den voksne fortsatt fyller vilkårene.

Det må ses på om den voksne ikke lenger har behov for opplæring i grunnleggende ferdigheter.

Og det må vurderes om den voksne har tilstrekkelige grunnleggende ferdigheter til å mestre hverdagslivet på de områdene som faller inn under de grunnleggende ferdighetene.

Saksbehandling for spesialundervisning:

Den voksne må søke om opplæring hvert år (frist 1.april).

Voksenopplæringen skal vurdere om eleven har behov for spesialundervisning.

PPT utarbeider en sakkyndig vurdering hvis eleven/vergen ber om det eller hvis VO mener det er behov for spesialundervisning.

Sakkyndig vurdering skal inneholde vurdering av behov og gi en tilrådning knyttet til hvilket opplæringstilbud den voksne skal ha.

Voksenopplæringen skal fatte enkeltvedtak som sier om eleven skal ha undervisning eller ikke.

Ved tilbud skal kommunen på bakgrunn av den sakkyndige vurderingen, utarbeide en IOP med mål og innhold i opplæringen, samt en beskrivelse av hvordan opplæringen skal drives.

Kommunen skal utarbeide en årsrapport over utviklingen til den voksne eleven en gang i året.

Nordre Follo
kommune